

**SMJERNICE ZA PROVEDBU AKTIVNOSTI SURADNJE U OKVIRU PRISTUPA
INICIJATIVE LEADER U PROGRAMIMA RURALNOG RAZVOJA 2014.-2020.**

**Nacrt 11. 10. 2013.
Ažurirano: 27. 04. 2017.**

(Konačna inačica)

Napomena: ova inačica podliježe daljnjoj preradi temeljem ostvarenja radne skupine za suradnju u okviru inicijative LEADER koju će, prema očekivanju, pokrenuti Europska mreža za ruralni razvoj (EMRR)

Sadržaj

1. Uvod	3
1.1. Uvod u vodič	3
1.2. Uvod u LEADER/CLLD u EPFRR-u 2014.-2020.	3
1.3. Svrha suradnje u okviru LEADER-a/CLLD-a	3
2. Pravna osnova aktivnosti suradnje u okviru LEADER-a	5
3. Uvjeti prihvatljivosti u okviru EPFRR-a	6
3.1. Opća načela	6
3.2. Vrste potpore	7
3.2.1. Pripremna tehnička potpora.....	7
3.2.2. Potpora za projekt suradnje	9
3.3. Financijski opseg potpore suradnje	10
4. Postupci za odabir aktivnosti suradnje	11
4.1. Odabir pripreme tehničke potpore za suradnju.....	11
4.2. Odabir projekata suradnje.....	11
4.2.1 Odabir koji vrše lokalne akcijske grupe (LAG-ovi).....	12
4.2.2. Odabir koji vrše upravljačka tijela	12
5. Specifične odredbe za transnacionalnu suradnju (TNS).....	13
6. Uloga ruralnih mreža (EMRR i NRM) u suradnji u okviru inicijative LEADER	14
7. Konačne preporuke.....	15
PRILOG 1. Referentni dokumenti.....	17
PRILOG 2. Odjeljak 8.4 Vodiča za CLLD	18
PRILOG 3. Obrazac za razmjenu informacija	20
PRILOG 4. Okvirni primjer općeg predloška ugovora o suradnji za projekte transnacionalne suradnje u okviru inicijative LEADER.....	22

1. Uvod

1.1. Uvod u vodič

Cilj je ovoga vodiča pojasniti ulogu aktivnosti suradnje u okviru inicijative LEADER u programima ruralnog razvoja 2014.-2020.

Vodič treba smatrati indikativnim referentnim dokumentom koji ne donosi nikakvo novo zakonodavno pravilo. U svakom slučaju, ulogu konačnog tumačenja prava Zajednice ima Europski sud.

Ovaj dokument dopunjuje Smjernice za lokalni razvoj pod vodstvom zajednice (CLLD) – što su ih izdale četiri Opće uprave (OU) Europske komisije odgovorne za ESI fondove¹ - koje već ilustriraju aktivnosti suradnje u okviru CLLD-a podudarno Uredbi o zajedničkim odredbama (UZO) i uredbama specifičnima za fondove EPFRR² i EFPR³.

1.2. Uvod u LEADER/CLLD u EPFRR-u 2014.-2020.

Tijekom razdoblja 2014.-2020., EPFRR će pružati potporu transnacionalnim i međuteritorijalnim projektima suradnje što ih izvršavaju lokalne akcijske grupe (LAG-ovi) kao dio provedbe lokalnih razvojnih strategija (LRS) odabranih u okviru CLLD-a/LEADER-a.

Potpota suradnje obavezan je element mjere LEADER. Pripremna potpora suradnji i potpora za projekte suradnje moraju biti uključeni u programe ruralnog razvoja (PRR). Međutim, iako je preporučeno, to nije obvezno na razini LAG-a. Pojedinačno LAG-ovi mogu slobodno odlučivati žele li koristiti dostupnu potporu za suradnju.

1.3. -Svrha suradnje u okviru LEADER-a/CLLD-a

Suradnja je **način širenja lokalnih vidika i donošenja novog znanja u određeno područje radi unapređenja lokalnih strategija**. Projekti suradnje u okviru pristupa inicijative LEADER slični su lokalnim projektima u smislu doprinosa postizanju ciljeva relevantne lokalne razvojne strategije. Međutim, s obzirom na dodani element partnera u suradnji koji nije obuhvaćen područjem lokalne akcijske grupe, projekti suradnje u okviru pristupa inicijative LEADER donose dodatne koristi povezane s uzajamnim učenjem i postizanjem kritične mase u smislu relevantnog znanja, iskustva, primijenjenih metoda i drugih resursa.⁴

Projekti suradnje mogu **osnažiti inovativni karakter lokalnih razvojnih akcija** i doprinijeti većoj konkurentnosti područja kroz izgradnju kapaciteta i dovođenje novih poslovnih partnera te kroz širenje inovacija, znanja i novih vještina.

Osim mogućih koristi od međuteritorijalne suradnje (unutar države članice), **transnacionalna suradnja dodatno pruža i europsku dodanu vrijednost lokalnom razvoju**.

¹ Europski strukturni i investicijski fondovi

² Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

³ Europski fond za pomorstvo i ribarstvo

⁴ Zanimljiv izvor koji pokazuje široki raspon prednosti suradnje jest baza podataka projektnih nominacija za nagradu o suradnji u okviru nordijsko-baltičkog LEADER-a .

Vidjeti: <http://www.maainfo.ee/index.php?page=3604>

Suradnja područja LAG-a s drugim zemljopisnim područjima može biti **ključna komponenta bilo koje lokalne razvojne strategije (LRS) u okviru CLLD-a/LEADER-a ili dodatna prednost za tu strategiju**. Može se razvijati u fazama od razmjene iskustava pa sve do prijenosa obećavajuće prakse i zajedničkih aktivnosti. Suradnja s drugim teritorijima koji provode CLLD/LEADER može biti **strateški alat kojim se LAG može koristiti za dostizanje kritične mase potrebne za određene projekte ili za okupljanje komplementarnih resursa i stručnosti**.

„Alati” Europske mreže za ruralni razvoj

- Europska mreža za ruralni razvoj (EMRR) izradila je sveobuhvatne „Smjernice za transnacionalnu suradnju u okviru inicijative LEADER [TNS] ”, koje mogu biti koristan alat za programiranje suradnje. Smjernice, ostali relevantni „alati”, informativni listovi sa specifičnim informacijama o pravilima i postupcima transnacionalne suradnje u razdoblju 2014. – 2020. za pojedine države članice i sažetak prijedloga radne skupine predvođene stručnjakom EMRR-a, zaduženim za suradnju u okviru pristupa inicijative LEADER, dostupni su za preuzimanje s poveznice navedene u nastavku: https://enrd.ec.europa.eu/leader-clld/leader-cooperation_en
- Ponude za pretraživanje partnera u okviru suradnje dostupne su na web-mjestu EMRR-a: https://enrd.ec.europa.eu/leader-clld/clld-partner-search_en
- Baza podataka EMRR-a koja sadrži LAG-ove također je dostupna i neprestano se ažurira: https://enrd.ec.europa.eu/leader-clld/lag-database_en
- Izvješće fokusne skupine 3 EMRR-a o LEADER-u („Provedba mjere suradnje u okviru LEADER-a“) sadrži vrijedne elemente analize i preporuke: http://enrd.ec.europa.eu/enrdstatic/leader/leader/focus-groups/en/focus-group-3_en.html

2. Pravna osnova aktivnosti suradnje u okviru LEADER-a

Suradnja u okviru LEADER-a temelji se na različitim pravnim tekstovima.

Uredba 1303/2013 (UZO):

Čl. 32 Lokalni razvoj pod vodstvom zajednice

(2) Lokalni razvoj pod vodstvom zajednice:

(d) oblikovan je tako da uzima u obzir lokalne potrebe i potencijal te u lokalni kontekst uključuje inovativne značajke, umrežavanje i, prema potrebi, suradnju.

Art. 34 Lokalne akcijske grupe

(3) Zadaci lokalnih akcijskih grupa uključuju:

(f) odabir operacija i utvrđivanje iznosa potpore te, prema potrebi, podnošenje prijedloga tijelu nadležnom za završnu ovjeru prihvatljivosti prije odobrenja;

(5) U slučaju aktivnosti suradnje lokalnih akcijskih grupa navedenih u članku 35. stavku 1. točki (c), zadatke navedene u stavku 3. točki (f) ovog članka može izvršiti odgovorno upravljačko tijelo.

Čl. 35 Potpora lokalnom razvoju pod vodstvom zajednice iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova

(1) Potpora lokalnom razvoju pod vodstvom zajednice iz dotičnih ESI fondova u pitanju uključuje:

(c) pripremu i provođenje aktivnosti sudjelovanja lokalne akcijske skupine;

Uredba 1305/2013 (Uredba o EPFRR-u):

Čl. 44 Aktivnosti suradnje u okviru inicijative LEADER

(1) Potpora iz članka 35. stavka 1. točke (c) Uredbe (EU) br. 1303/2013 dodjeljuje se za:

(a) projekte suradnje unutar države članice (međuteritorijalna suradnja) ili projekte suradnje između teritorija u nekoliko država članica ili s teritorijima u trećim zemljama (transnacionalna suradnja),

(b) pripremnu tehničku podršku namijenjenu međuteritorijalnim ili transnacionalnim projektima suradnje, pod uvjetom da lokalne akcijske grupe mogu dokazati da namjeravaju provesti konkretni projekt.

(2) Osim drugih lokalnih akcijskih grupa, partneri lokalne akcijske grupe u okviru potpore EPFRR-a mogu biti:

(a) skupina lokalnih javnih i privatnih partnera u ruralnom području koja provodi lokalnu razvojnu strategiju, unutar ili izvan Unije;

(b) skupina lokalnih javnih i privatnih partnera na području koje nije ruralno, koja provodi lokalnu razvojnu strategiju.

(3) U slučaju kada lokalne akcijske grupe nisu odabrale projekte suradnje, države članice će uspostaviti sustav kontinuiranih prijava.

Države članice dužne su objaviti nacionalne ili regionalne administrativne postupke u vezi s odabirom transnacionalnih projekata suradnje i popisom prihvatljivih troškova najkasnije dvije godine od datuma odobrenja njihovih programa ruralnog razvoja.

Nadležno tijelo odobrava projekte suradnje najkasnije u roku od četiri mjeseca od datuma podnošenja prijave za projekt.

(4) Države članice dužne su obavijestiti Komisiju o odobrenim transnacionalnim projektima suradnje.

Čl. 52 Europska mreža za ruralni razvoj

(3) Zadaci mreže su sljedeći: (...)

(g) potpora nacionalnim mrežama i inicijativama transnacionalne suradnje te razmjena dotičnih aktivnosti i iskustva u području ruralnog razvoja s mrežama u trećim zemljama;

(h) posebno za lokalne akcijske grupe: (...)

(ii) suradnja s tijelima za umrežavanje i tehničku pomoć u lokalnom razvoju uspostavljenim u okviru EFRR-a, ESF-a i EFPR-a u vezi s njihovim aktivnostima na područjima lokalnog razvoja i transnacionalne suradnje.

Čl. 54 Nacionalna ruralna mreža

(3) Potpora u okviru EPFRR-a navedena u članku 51. stavku 3. koristi se za: (...)

(b) pripremu i provedbu akcijskog plana koji mora obuhvaćati barem sljedeće: (...)

(iii) aktivnosti koje se tiču pružanja izobrazbe i umrežavanja za lokalne akcijske grupe te posebice tehničke pomoći u međuteritorijalnoj i transnacionalnoj suradnji, poticanja suradnje među lokalnim akcijskim grupama te traženja partnera za mjere iz članka 35. (...).

3. Uvjeti prihvatljivosti u okviru EPFRR-a

3.1. Opća načela

- Zemljopisno područje:

Zemljopisno područje mogućih partnera LAG-ova u okviru EPFRR-a/LEADER-a navedeni su u članku 44. stavku 2. Uredbe o EPFRR-u. Podrobnije, u tom se članku navodi da LAG-ovi mogu surađivati s partnerima iz država **unutar i izvan Europske unije**. Partneri unutar Europske unije mogu biti smješteni u **ruralnim i urbanim područjima**. Međutim, partneri izvan Europske unije mogu se nalaziti samo u ruralnim područjima.

Kako bi se što bolje iskoristile moguće prednosti suradnje, upravljačka tijela (UT) trebaju izbjegavati nepotrebno ograničavanje zemljopisnog područja suradnje. Dok LAG-ovi mogu surađivati s partnerstvima u urbanim područjima ili područjima izvan EU-a, za financiranje iz EPFRR-a bit će prihvatljive samo operacije koje se odnose na LRS/LAG-ove odabrane za potporu u okviru CLLD/LEADER mjere programa ruralnog razvoja. Odredbe o „Prihvatljivosti operacija ovisno o lokaciji“ određene za ESI fondove moraju se poštovati (vidi članak 70. UZO-a), naročito što se tiče izdataka u trećim zemljama.

- Vrste partnera

Pri utvrđivanju pravila za suradnju, UT-ovi bi se trebali pobrinuti da širok raspon potencijalnih partnera uzme u obzir različite oblike partnerstava na zemljopisnim područjima unutar i izvan Unije. Naročito, ne bi smjeli isključiti suradnju između LAG-ova i partnerstava koja nisu LAG-ova.

Članak 44. stavak 2. Uredbe o EPFRR-u navodi da partner lokalne akcijske grupe u okviru inicijative LEADER u projektu suradnje koji nije drugi LAG mora biti „skupina lokalnih javnih i privatnih partnera (...) koja provodi lokalnu razvojnu strategiju“. To znači da opseg djelovanja te skupine mora biti sličan onome LAG-a, no ne mora biti u skladu sa svim obilježjima navedenim u članku 33. UZO-a (o „Strategijama lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice“).

Na početku projekta suradnje, partneri trebaju potpisati ugovor u kojemu se jasno navode zadaci svakog partnera. Okvirni primjer općeg predloška ugovora o suradnji dostupan je u Prilogu 4.

Preporučuje se da partneri prethodno definiraju/dogovore ključne kriterije povezane s aktivnostima koje će se provoditi. Mogu se dogovoriti i o vrstama operacija koje su izvan opsega projekta.

Također je važno da partneri koji surađuju informiraju jedan drugoga o napretku projekta i svim promjenama u njegovoj provedbi, kako bi se omogućile potrebne prilagodbe koje će omogućiti postizanje međusobno dogovorenih ciljeva projekta.

- Korisnici projekata suradnje:

Projekti suradnje zahtijevaju viši stupanj koordinacije od običnih lokalnih projekata. U brojnim slučajevima također imaju snažnu kolektivnu ili teritorijalnu dimenziju. U tim slučajevima ima smisla da krajnji korisnik potpore za projekt suradnje bude i sam LAG. To izričito dopušta čl. 34, st. 4. UZO-a.

- Glavni partner

Nije obvezno da se u projektima suradnje imenuje glavni partner (koji se ponekad naziva koordinirajućom lokalnom akcijskom grupom), no to se toplo preporučuje. Ako ne postoji glavni partner, mora postojati iznimno jasna podjela zadataka između partnera i veoma visoka i jednaka razina obveze.

Uloge i odgovornosti glavnog partnera obično uključuju:

- Upravljanje i koordinaciju izrade projekta - uključujući pripremu ugovora o suradnji između partnera;
- Koordinaciju i nadzor zahtjeva za plaćanje svakog partnera;
- Upravljanje i koordinaciju provedbe projekta i zadataka koje treba izvršiti svaki partner (organizacija razmjene, zajedničkih ostvarenja itd.);
- Nadzor i komunikaciju u odnosu na postignuća i financijski napredak.

Ostale uloge i odgovornosti mogu se dodati u skladu s potrebama svakog projekta suradnje.

Odgovornosti glavnog partnera zahtijevaju veći dio projektnog proračuna nego što je to slučaj za ostale partnere. To se može financirati iz LAG-a ili programskog proračuna za suradnju dotičnog partnera, ili pak doprinosom ostalih projektnih partnera.

3.2. Vrste potpore

3.2.1. Pripremna tehnička potpora⁵

Čl. 35. stavak 1. točka (c) određuje: „Potpora lokalnom razvoju pod vodstvom zajednice iz dotičnih ESI fondova uključuje pripremu i provođenje aktivnosti sudjelovanja lokalne akcijske grupe.“

To znači da je **element pripreme tehničke potpore obvezan** i treba se uvesti u svim PRR-ovima **tijekom trajanja cijelog programskog razdoblja**. Takvu predrazvojnu potporu pružili su brojni programi u razdoblju 2007.-2013. pa čak i tijekom inicijative Leader+, no sada je postala obveznim elementom potpore suradnje. Cilj je toga povećanje korištenja aktivnosti suradnje LAG-ova.

⁵ Čl. 44. stavak 1. točka (b) Uredbe (EU) br. 1305/2013

Pripremna tehnička potpora omogućuje potencijalnim partnerima da se u okviru pripreme projekta o suradnji, upoznavaju, izrade prijavu za projekt i memorandum o razumijevanju ili ugovor o suradnji.⁶

Može se iskoristiti za ispitivanje izvedivosti određene zamisli o suradnji s potencijalnim partnerima i za razmatranje dostupnih resursa (npr. stopa i najvećih količina potpore, potpore od lokalnih dionika, ostalih resursa itd.). Takvo „istražno“ djelovanje može imati dva legitimna ishoda koji ukazuju na to da se neće izraditi potpuni projekt suradnje. Može dovesti do ishoda kojima se „uklanja“ potreba za izradom potpunog projekta suradnje ili se ishod sastoji u tome da planirani projekt nije izvediv u „trenutačnim“ okolnostima, zbog čega partneri donose odluku da neće nastaviti s izradom projekta. **Troškovi koji su prihvatljivi u okviru pripreme tehničke potpore** mogu uključivati, na primjer:

- troškove koji se odnose na sastanke s potencijalnim partnerima (putovanje, smještaj i naknade za prevoditelje itd.);
- predrazvojne troškove projekta (npr. sudjelovanje na događajima, analizu izvedivosti projekta, savjetovanje za specifične probleme, troškove prevođenja, dodatne troškove osoblja).

Međutim, teško je predvidjeti sve aktivnosti koje mogu biti potrebne za ispunjavanje pojedinačnih potreba LAG-a u pripremi projekta suradnje. Stoga se toplo preporučuje **izbjegavanje pretjerano ograničavajućih opisa prihvatljivih troškova u PRR-u.**

Ako su prihvatljive mjere i troškovi povezani s pripremnom potporom omogućuju potencijalnim partnerima da obuhvate široki raspon aktivnosti, to omogućuje bolju pripremu projekta suradnje i smanjuje rizik od neuspjeha. Od ključne je važnosti da potencijalni partneri imaju mogućnost međusobnog posjećivanja kako bi se upoznali s uvjetima koji stoje iza motivacije i interesa njihovih partnera za sudjelovanjem u konkretnom projektu suradnje.

Pripremna tehnička potpora može se dodijeliti samo pod uvjetom da lokalna akcijska grupa može dokazati da će konkretni projekt biti proveden. To znači da barem mora navesti ciljeve i karakter planiranog projekta.

Međutim, **primanje pripreme tehničke potpore ne podrazumijeva obvezu kasnijeg izvršavanja tog projekta** ako se, na primjer, pokaže da on nije održiv. Pripremna potpora i dalje je prihvatljiva ako se projekt ne ostvari i LAG-ovi ne bi smjeli biti obvezni vratiti sredstva. Međutim, kako bi se zajamčila učinkovita uporaba financiranja, od LAG-ova se može zatražiti da dostave obrazloženje u slučaju da primljena pripremna potpora ne dovede do projekta suradnje.

Tehničkom **pripremnom potporom ne bi se smjeli financirati izdaci nakon uspostavljanja partnerstva za suradnju** na temelju ugovora jer pripremna potpora prema definiciji mora prethoditi samom projektu suradnje.

UT-ovi mogu odrediti gornju granicu za pripremnu tehničku potporu te slobodno mogu odabrati odgovarajući pristup i kriterije (na primjer, fiksni iznos po LAG-u ili po zahtjevu itd.)

⁶ Za konkretne primjere djelatnosti povezanih s pripremnom potporom pogledajte dokument o sažetku rada radne skupine predvođene djelatnikom EMRR-a zaduženim za suradnju u okviru inicijative LEADER [http://enrd.ec.europa.eu/leader-clld/leader-cooperation_en]

Međutim, preporučuje se da se ne ograniči broj pripremnih radnji koje LAG provodi u okviru određenog proračunskog praga dodijeljenog za pojedinačni LAG za pripreme radnje.

3.2.2. Potpora za projekt suradnje⁷

Potpota EPFRR-a može se koristiti i za financiranje aktivnosti samog projekta suradnje.

Projekt suradnje trebao bi biti **konkretna aktivnost s jasno utvrđenim postignućima ili ostvarenjima** koji donose koristi dotičnim teritorijima.

Projekti mogu biti usmjereni na širok raspon aktivnosti. Mogu, na primjer, obuhvatiti izgradnju kapaciteta i prijenos iskustava o lokalnom razvoju kroz, primjerice, zajedničke publikacije, seminare za obučavanje i povezane aktivnosti (poput razmjene voditelja programa i osoblja) što vodi prema usvajanju zajedničkih ili sličnih metodoloških i radnih metoda ili do zajedničkog ili koordiniranog rada na razvoju.

Prikladnom definicijom ciljeva i ishoda projekta suradnje, o kojoj se dogovaraju partneri u okviru suradnje, također se uzimaju u obzir različiti stupnjevi razvoja područja koja sudjeluju u suradnji. Na taj se način jača učinkovitost i djelotvornost projekta suradnje i pomaže se u ostvarenju ishoda za svakog partnera u suradnji u najvećoj mogućoj mjeri; ishodi se prilagođavaju njihovim konkretnim potrebama u smislu razvoja (uključujući element jačanja sposobnosti za projekt).

Projekti suradnje ne bi trebali omogućiti sudjelovanje samo LAG-ovima, nego i drugim lokalnim dionicima (npr. suradnja među poduzećima). Time se postiže najveća moguća dodana vrijednost suradnje koja se odnosi na potrebe lokalnih dionika u smislu razvoja unutar područja LAG-a (npr. razlog za projekt suradnje mogu biti potrebe određenih skupina privatnih ili javnih dionika od strateške važnosti za lokalni razvoj u smislu jačanja sposobnosti).⁸

Kriteriji prihvatljivosti mogu se odrediti u LRS-u ili na razini programa, u skladu s prihvaćenim sustavom odabira (vidi 4.2.1. i 4.2.2. u nastavku). Kriteriji trebaju slijediti isti pristup kao projekti koji se provode u okviru LRS-a („lokalni projekti“)⁹.

Projekt suradnje zahtijeva određenu razinu „zajedničkog djelovanja“. Zajedničko djelovanje može imati sljedeće značajke:

- doprinosi ciljevima LRS-a LAG-ova koji sudjeluju u njemu;
- stvara mjerljivi i opipljivi¹⁰ ishod koji donosi koristi partnerima u suradnji;
- njemu su partneri u suradnji postigli dogovor i kao takvog su ga definirali u obrascu prijave;
- provodi se uz sudjelovanje partnera u suradnji u okviru projekta;
- njegovu provedbu može koordinirati glavni partner ili se može koordinirati pomoću zajedničke strukture koju su uspostavili partneri u suradnji u svrhu projekta;

⁷ Čl. 44. stavak 1. točka (a) Uredbe (EU) br. 1305/2013

⁸ Primjerice, u Njemačkoj nositelj projekta ne mora biti LAG ukoliko LAG odobri ugovor o suradnji. U Sjevernoj Irskoj lokalni dionici mogu činiti dio projekata suradnje kao „pridruženi“ partneri.

⁹ Čl. 35. stavak 1. točka (b) Uredbe (EU) br. 1303/2013

¹⁰ Opipljivi ishodi mogu se odnositi na izradu različitih materijala za širenje informacija i osposobljavanje, web-mjesta, vizualnih materijala, kao i na ulaganja u zgradu ili opremu koja dokazano doprinosi postizanju ciljeva projekta

- bez ove vrste djelovanja, odnosno, kada bi LAG-ovi sami djelovali samo u okviru lokalnog djelovanja, ciljevi projekta ne bi bili ostvarivi.

Neki od primjera onoga što zajedničko djelovanje može „proizvesti“/nastojati ostvariti:

- baza zajedničkog znanja (metodološke smjernice, paket za osposobljavanje, dokument koji donosi „skup alata“ s predlošcima, oznake itd.) koja se odnosi na određenu temu zajedničku partnerima u suradnji (npr. teritorijalno brendiranje, stavljanje na tržište lokalnih proizvoda, lokalni „akcijski paket“ za ublažavanje učinaka klimatskih promjena na lokalnoj razini, podizanje razine osviještenosti u pogledu socijalne uključenosti itd.);
- zajednička mrežna stranica ili publikacija u kojima se navode djelovanja partnera u suradnji, inicijative, rezultati projekta itd.;
- nabava opreme koju mogu koristiti svi partneri u suradnji (npr. za lokalne sajmove i događanja).

3.3. Financijski opseg potpore suradnje

Unutar svakog PRR-a, specifičan iznos proračuna za mjeru LEADER mora biti predviđen za aktivnosti suradnje. Time se LAG-ovima jamči izvedivost provedbe tih projekata. Proračun za suradnju mora se nalaziti u tablicama financijskih ostvarenja PRR-a.

Kada LAG vrši odabir projekata suradnje, odgovarajući proračun treba biti prethodno dodijeljen LAG-ovima zajedno s dodjelom sredstava za provedbu lokalnih projekata. Za razliku od toga, ako se aktivnostima suradnje upravlja centralno, LAG-ovi nemaju prethodno dodijeljeni proračun za te aktivnosti i prijavljuju se za potporu na osnovi projekta u okviru poziva koje organizira UT.

Iskustvo je pokazalo da razvoj projekata suradnje zahtijeva određeno vrijeme. Iz tog se razloga preporučuje osigurati sredstva za nacionalno **sufinanciranje** suradnje tijekom cijelog razdoblja financiranja.

Kategorije troškova:

Osim **troškova koje pojedinačno snosi** svaki partner u suradnji, udio u **zajedničkim troškovima** nastalima tijekom aktivnosti suradnje također treba biti prihvatljiv.

U kontekstu unutar teritorijalnog ili transnacionalnog projekta suradnje, zajednički se troškovi odnose na unutar teritorijalne ili transnacionalne projektne aktivnosti koje čine zajedničko djelovanje, kako je definirano u prijedlogu projekta, i njihovu koordinaciju, koju provodi glavni partner (ako je to relevantno).

„Zajednički troškovi“ odnose se na provedbu zajedničkih djelovanja, a osobito na konkretne aktivnosti čije troškove mogu podijeliti partneri u suradnji. Primjerice, zajednički se troškovi mogu odnositi na plaćanje (IT i drugih) savjetodavnih usluga i/ili drugih usluga potrebnih za izradu zajedničke brošure, web-mjesta, publikacije, paketa za osposobljavanje ili drugog zajedničkog „proizvoda“.

Kategorije zajedničkih troškova mogu obuhvaćati (popis nije iscrpan):

- smještaj, pripremu i posluživanje hrane, putne troškove, najam lokacije za zajednička događanja, sastanke, radionice;

- savjetodavne i stručne usluge povezane s razvojem zajedničkih proizvoda;
- ostale usluge koje se odnose na zajedničke proizvode (npr. ispisivanje, grafički dizajn za publikacije);
- nabavu opreme za potrebe projekta (za opremu koju mogu koristiti svi partneri u suradnji);
- troškove povezane s namjenskim projektnim osobljem (npr. zajednički voditelj projekta)

Kako bi se izbjegle nepotrebne prepreke za LAG-ove, potrebno je uložiti napore na nacionalnoj razini za usklađivanje kategorija mogućih troškova u nacionalnim smjernicama ili zakonodavstvu i, prije svega, jasno utvrditi kategorije neprihvatljivih troškova.

4. Postupci za odabir aktivnosti suradnje

4.1. Odabir pripremne tehničke potpore za suradnju

Da bi se olakšao početak suradnje, preporučuje se zaseban postupak za pripremnu tehničku potporu koji se razlikuje od postupka odabira samih projekata suradnje.

Odabir pripremne tehničke potpore može se izvršiti ili:

- a) putem administrativnog postupka odabira - bespovratna sredstva dodjeljuju se odabranim LAG-ovima nakon predaje zahtjeva upravljačkom tijelu; ili
- b) putem postupka lokalnog odabira koji provode LAG-ovi korištenjem dijela proračuna dodijeljenog za provedbu njihovog LRS-a.

4.2. Odabir samih projekata suradnje

Sukladno čl. 34. (UZO), odabir projekata koji će se provoditi u okviru lokalne razvojne strategije (LRS) ovisi o LAG-u. S druge strane, iznimno od članka 34. stavka 3. točke (f) UZO-a, projekte suradnje u nekim slučajevima može birati upravljačko tijelo (UT).

Dakle, postoje dva načina za odabir projekata: odabir koji vrši LAG; i putem UT-a (vidi 4.2.1. i 4.2.2. u nastavku). Nadalje, moguće je istovremeno koristiti oba načina za odabir projekata suradnje unutar jednog programa.

Odgovorna tijela trebaju aktivno doprinijeti smanjenju kašnjenja u postupku donošenja odluka; uspjeh projekata suradnje očigledno ovisi o brzini obradi zahtjeva različitih partnera u suradnji. Odluka o dodjeli financiranja trebala bi se donijeti u roku od četiri mjeseca od datuma predaje projekta (treći stavak članka 44. Uredbe o EPFRR-u). To vremensko ograničenje također bi se trebalo odnositi na projekte suradnje koje odabire LAG.

Države članice trebaju osigurati da razlike u postupcima odabira i rokovima ne obeshrabre LAG-ove. Osim brzog postupka donošenja odluka, na primjer, UT-ovima se preporučuje pronalaženje načina za dodjelu privremenog odobrenja projekata suradnje na vlastitom teritoriju, uz uvjet odobrenja partnera od strane drugih UT-ova u razumnom vremenskom okviru. Na taj bi se način trebala olakšati provedba projekata koji uključuju odobrenje različitih nacionalnih ili regionalnih uprava.

4.2.1 Odabir koji vrše lokalne akcijske grupe (LAG-ovi)

U idealnom slučaju, i što sličnije načelima CLLD-a/LEADER-a, toplo se preporučuje da LAG-ovi uključe aktivnosti suradnje u svoj LRS. To može biti u obliku specifičnih aktivnosti suradnje ili sveobuhvatne strategije suradnje, ovisno o potrebama utvrđenima u „SWOT“ analizi.

Ako je suradnja integrirana u lokalnu razvojnu strategiju (LRS) LAG-a kao jedan od prioriteta, LAG bira projekte suradnje kao bilo koji drugi projekt u okviru LRS-a. LAG-ovi su u idealnom položaju za odabir projekata suradnje koji donose najviše koristi za njihova zemljopisna područja/dionike.

Konačna provjera prihvatljivosti i donošenje odluke o dodjeli potpore odgovornost su relevantnog nadležnog tijela za programe ruralnog razvoja (PRR), kao što je slučaj s ostalim lokalnim projektima. Ako tako odluči upravljačko tijelo, ovi se zadaci također mogu delegirati LAG-ovima. U ovom se provedbenom modelu, pristup odozdo prema gore, također primjenjuje na suradnju.

LAG izjavljuje svoju namjeru suradnje na tematskom području/područjima obuhvaćenima njegovom strategijom; no partneri još ne moraju biti utvrđeni (budući da se, na primjer, oni tek moraju odabrati za financiranje u okviru inicijative LEADER prema njihovim PRR-ovima). LAG predviđa suradnju u svojem akcijskom planu i financijskom planu (koji se može prilagoditi kao rezultat postupka nadzora i ocjenjivanja kada je to potrebno). U tom slučaju, proračun za suradnju dodjeljuje se LAG-u zajedno s dodjelom sredstava za provedbu LRS-a.

Kada je suradnja integrirana u lokalne razvojne strategije, to pomaže LAG-ovima da misle unaprijed i planiraju svoje mjere suradnje, kao i relevantne pripremne radnje radi ispitivanja izvedivosti zamisli o suradnji i pripreme njihove provedbe, ako se smatraju izvedivima. Sukladno navedenome, djelovanje u području suradnje snažno je ukorijenjeno i usklađeno s lokalnim strategijama, čime se jamči da zaista doprinosi dogovorenim prioritetima.

Međutim, moguće je i dodijeliti pravo LAG-a na odabir projekata suradnje UT-ovima, jer to nisu samo lokalni projekti, već projekti koji imaju širi teritorijalni utjecaj. UT stoga može ocijeniti da je važno da upravlja tim postupkom - objavom poziva na podnošenje projekata, određivanjem povjerenstva za odabir projekata suradnje i definiranjem ujednačenih kriterija koji uključuju tematski pristup za sve LAG-ove na području programa.

Brojne su države članice rješavale stvari na taj način kroz nekoliko generacija LEADER-a. Takva mogućnost, međutim, ne bi smjela spriječiti LAG-ove u odabiru projekata suradnje koji su u skladu s njihovom strategijom. Ne bi smjela niti ukloniti ili oslabiti karakter projekata odozdo prema gore.

4.2.2. Odabir koji vrše upravljačka tijela

U slučaju kada su UT-ovi zaduženi za odabir projekata suradnje, potrebno je uspostaviti sustav „kontinuiranih“ prijava (čl. 44. stavak 3. Uredbe o EPFRR-u). Ta se obveza treba shvatiti na način da, ako se odabir projekata organizira putem poziva, oni trebaju biti ili trajno otvoreni tijekom trajanja cijelog razdoblja ili trebaju postojati najmanje tri do četiri poziva godišnje kako bi se mogao zajamčiti kontinuirani pristup toj vrsti potpore.

U svakom slučaju, pozivi se trebaju organizirati dovoljno često kako to ne bi ometalo provedbu projekata koji uključuju partnere s različitih programskih područja (vidi odjeljak 5. u nastavku i Prilog 2: Vodič za CLLD, odjeljak 8.4). S obzirom na raspoloživo vrijeme za odabir projekata suradnje, UT-ovi se potiču na pronalazak načina za usklađivanje postupka odabira na kraju programa.

UT također treba izvijestiti partnere i druge UT-ove o tome je li projekt odobren ili nije. Ta je razmjena informacija potrebna jer provedba projekta (npr. plaćanja) može započeti samo ako su dovršeni svi relevantni postupci.

Kako je prethodno navedeno, UT-ovi bi trebali osigurati brz postupak donošenja odluka i potiču se na pronalaženje načina za dodjelu privremenog odobrenja projektima suradnje na vlastitom teritoriju koji podliježu odobrenju partnera od strane drugih UT-ova u razumnom vremenskom okviru. Takve bi mjere trebale olakšati provedbu projekata koji uključuju odobrenje različitih nacionalnih ili regionalnih uprava.

Podnošenje prijave za projekte suradnje radi dobivanja potpore relevantnim nadležnim tijelima koordinira se između partnera u suradnji. To olakšava koordinirano pokretanje projektnih aktivnosti u roku od najviše četiri mjeseca od podnošenja prijave za projekt (članak 44. Uredbe 1305/2013 (Uredba o EPFRR-u)). Prema tome, također se može koordinirati odobrenje projekata transnacionalne suradnje, koje provode relevantna nadležna tijela. Razmjena informacija između upravljačkih tijela koja sudjeluju u postupku odobrenja može ubrzati postupak odobrenja i dovesti do boljih i pravodobnijih odluka.

5. Specifične odredbe za transnacionalnu suradnju (TNS)

Uredba o EPFRR-u sadrži odredbe koje bi trebale unaprijediti provedbu projekata transnacionalne suradnje (TNS) i smanjiti zastoje koji proizlaze iz činjenice da je za svaki projekt potrebno odobrenje nekoliko upravljačkih tijela iz različitih država članica.

Članak 44. Uredbe o EPFRR-u sadrži nekoliko važnih obveza za upravljačka tijela u upravljaju TNS-om koje su navedene u nastavku. (Vidi i odjeljak 6. u vezi s obvezama za Europsku mrežu za ruralni razvoj (EMRR) i Nacionalne ruralne mreže (NRM) što se tiče tehničke potpore za TNS.)

- ***„[Države članice] dužne su objaviti nacionalne ili regionalne administrativne postupke u vezi s odabirom transnacionalnih projekata suradnje i popisom prihvatljivih troškova najmanje dvije godine nakon datuma odobrenja njihovih programa ruralnog razvoja.”*** (p. 2. čl. 44. st. 3. Uredbe o EPFRR-u)

To bi trebalo pomoći da se svim zainteresiranim stranama pruži javno dostupan pregled tih stavki. To je posebno važno za LAG-ove koji, kako bi uspostavili projekt TNS-a, moraju razumjeti ne samo pravila TNS-a u vlastitom PRR-u, već i ona koja se odnose na sve partnere u suradnji.

Također se preporučuje razmjena iskustava u vezi s različitim vrstama pravila kako bi se postigli slični pristupi. To je posebno važno za države članice (DČ) između kojih se, prema iskustvu iz razdoblja 2007.-13., može očekivati veći broj projekata TNS-a. Za inspiraciju mogu poslužiti informacijski listovi o TNS-u za svaku državu članicu objavljeni na

internetskoj stranici EMRR-a 2007.-2013. Očekuje se da će EMRR na sličan način prikupiti i objaviti informacije za razdoblje 2014.-2020.

- **„Nadležno tijelo odobrava projekte suradnje u roku od najkasnije četiri mjeseca od datuma podnošenja prijave za projekt.“** (p. 3. čl. 44. st. 3. Uredbe o EPFRR-u)

Da bi se olakšala provedba projekata koji uključuju odobrenje različitih nacionalnih ili regionalnih uprava, države članice trebale bi osigurati brz postupak donošenja odluka, kako razlike u postupcima odabira i rokovima ne bi obeshrabrile suradnju LAG-ova. Četiri su mjeseca maksimalna vremenska odgoda za donošenje odluke o tome smatra li se prijava za projekt suradnje prihvatljivom u smislu uredbe.

UT-ovima se preporučuje pronalaženje načina za dodjelu privremenog odobrenja projektima suradnje na vlastitom teritoriju koji podliježu i pribavljanju odobrenja partnera od strane drugih UT-ova u razumnom vremenskom okviru.

- **„Države članice dužne su obavijestiti Komisiju o odobrenim transnacionalnim projektima suradnje.“** (čl. 44. st. 4. Uredbe o EPFRR-u)

Navedeno ima dva cilja: osigurati praćenje TNS-a na europskoj razini (pri čemu Komisija pruža objedinjene informacije o odobrenjima); i ponuditi platformu za razmjenu informacija između UT-a koji su uključeni u isti projekt TNS-a:

Zbog nepostojanja koordiniranog postupka odobrenja, obveza obavještanja odnosi se na svako pojedinačno odobrenje. NRM-ovi mogu pomoći upravljačkim tijelima u prikupljanju potrebnih informacija i obavljanju praćenja. EMRR može pomoći u okviru opsega svojih zadataka (čl. 52. st. 3 točka (g) Uredbe o EPFRR-u¹¹) širenjem i objavljivanjem informacija (vidi i odjeljak 6. u nastavku).

Obavještanje se mora vršiti putem portala SFC 2014¹². (Za nacrt obrasca za izvještanje, vidi Prilog 3). Detaljnije informacije o ovom postupku bit će dostupne pravovremeno. Što se tiče učestalosti obavijesti, preporučuje se da se dostavljaju kontinuirano.

Iskustvo u razdoblju 2007.-2013. pokazalo je da neke države članice (DČ) nevoljko predaju obavijesti ako ne posjeduju sve tražene podatke na obrascu. No budući da je jedan od glavnih ciljeva omogućiti brzu razmjenu informacija, DČ se pozivaju na obavještanje o odobrenjima čak i kada obrazac nije potpuno ispunjen. Činjenica da se obrazac predaje putem SFC-a ne podrazumijeva nikakve negativne posljedice za DČ ako odmah nije ispunjen u cijelosti. Sve preostale informacije trebaju se ažurirati u SFC-u kada postanu dostupne.

6. Uloga ruralnih mreža (EMRR i NRM) u suradnji u okviru -inicijative LEADER

U Uredbi o EPFRR-u navode se zadaci koje bi Europska mreža za ruralni razvoj (EMRR) i nacionalne ruralne mreže (NRM) trebale ispuniti. Obje mreže imaju specifične uloge što se tiče opće potpore i posebne tehničke potpore za LAG-ove u domeni suradnje u okviru inicijative LEADER.

¹¹ Čl. 52. st. 3. Zadaci mreže su sljedeći: ... (g) potpora nacionalnim mrežama i inicijativama transnacionalne suradnje te razmjena dotičnih aktivnosti i iskustva u području ruralnog razvoja s mrežama u trećim zemljama.

¹² <http://ec.europa.eu/sfc/en/index-page>

Što se tiče EMRR-a, jasan je nalog za podupiranje i transnacionalnih inicijativa i nacionalnih ruralnih mreža u tom pogledu. Štoviše, EMRR će surađivati s tijelima za umrežavanje i za tehničku potporu CLLD-u koje uspostave drugi ESI fondovi, naročito što se tiče transnacionalne suradnje (vidi čl. 52. st. 3 točke (g) i (h) (ii) Uredbe o EPFRR-u).

U pogledu zadataka NRM-ova koji se odnose na suradnju, postoji sasvim specifična usmjerenost na pružanje tehničke pomoći i olakšavanje aktivnosti suradnje LAG-ova. To se može provesti kroz različite obuke i korištenjem IT alata, no može uključivati i pružanje individualnog ili kolektivnog savjetovanja ili mentoriranja (vidi čl. 54. st. 3. točka (b) (iii) Uredbe o EPFRR-u).

Nacionalne/ruralne mreže olakšavaju i podržavaju aktivnosti umrežavanja među lokalnim akcijskim grupama, prije početka pripremnog projekta, primjenom pripremljene pomoći. Takva potpora koju pružaju nacionalne ruralne mreže može obuhvaćati uzajamne sastanke, događanja u svrhu suradnje, studijske posjete, materijale sa smjernicama, baze podataka i alate za pretraživanje partnera.

Nadalje, nacionalne/regionalne ruralne mreže mogu pružati potporu putem razmjene informacija s drugim mrežama i putem EMRR-a, kao i putem malih fondova za pružanje potpore sudjelovanju na događanjima i sastancima. Ova faza potpore može prethoditi pokretanju pripremnih radnji koje obavljaju LAG-ovi koji žele ispitati izvedivost suradnje u okviru projekta suradnje (ili razviti takav projekt s pomoću pripremljene potpore). Zahvaljujući ovakvoj potpori pokrenuti su uspješni projekti suradnje.¹³

NRM-ovi također mogu značajno doprinijeti boljem razumijevanju različitih postupaka, uključujući zajedničko razumijevanje relevantnih pravila u okviru različitih PRR-ova, i/ili mogu pružiti potporu LAG-ovima u pripremi projekata suradnje.

7. Konačne preporuke

Radi promicanja suradnje u kontekstu lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice (CLLD), države članice (DČ) mogu u postupku odabira dati prednost LAG-ovima koji su uključili suradnju u svoje lokalne razvojne strategije (LRS). Mogle bi, na primjer, kvalitetu LAG-ovih prijedloga za suradnju uzeti kao kriterij za odabir njihovih strategija.

Imajući na umu da u sustavu sudioničkog upravljanja nije moguće uskladiti sva pravila na europskoj razini, preporučuje se poduzimanje napora za usklađivanje postupaka i definicija za suradnju u okviru - inicijative LEADER što je više moguće na razini država članica (DČ). To se posebno odnosi na međuteritorijalnu suradnju u DČ-ima s regionalnim PRR-ovima, no i DČ-ove uključene u transnacionalnu suradnju (TNS). Referentni dokumenti navedeni u nastavku mogu pružiti pomoć u tom smislu.

Potrebno je uzeti u obzir da je suradnja u okviru inicijative LEADER specifičan alat za LAG-ove koji provode LRS. Uporaba drugih alata za teritorijalnu suradnju koje nude ESI fondovi - naročito programi Cilja europske teritorijalne suradnje (ETS) koje financira EFRR - može

¹³ Za konkretne primjere potpore NRM-a vezano za suradnjupogledajte dokument o sažetku rada radne skupine predvođene djelatnikom EMRR-a zaduženim za suradnju u okviru inicijative LEADER [http://enrd.ec.europa.eu/leader-clld/leader-cooperation_en] Daljnji primjeri prakse čija je svrha olakšavanje projekata transnacionalne suradnje također su obuhvaćeni u dokumentu o sažetku

biti komplementarna prednost i stvarati sinergije, uvijek imajući na umu moguće različite opsege i veličine projekata koji se provode.

PRILOG 1. Referentni dokumenti

Referentni dokumenti (razdoblje 2014.-20.):

- **Smjernice za lokalni razvoj pod vodstvom zajednice u Europskim strukturnim i investicijskim fondovima** (inačica iz lipnja 2014.): odjeljak 8.4 (Projekti suradnje)
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_community_local_development.pdf
- **Smjernice za lokalni razvoj pod vodstvom zajednice namijenjene lokalnim sudionicima**
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_clld_local_actors_hr.pdf
- **Informacijski list za mjeru LEADER** (Measure Fiche, dostupno na CIRCA)
- **Smjernice EMRR-a za transnacionalnu suradnju u okviru pristupa LEADER:**
http://enrd.ec.europa.eu/leader-clld/leader-cooperation_en
- **Radna skupina predvođena stručnjakom EMRR-a zaduženim za suradnju u okviru inicijative - LEADER – Sažetak prijedloga** dostupan na stranici o suradnji u okviru pristupa LEADER web-mjesta EMRR-a: http://enrd.ec.europa.eu/leader-clld/leader-cooperation_en

Referentni dokumenti (razdoblje 2007.-13.):

- **Guide for the implementation of the Measure Cooperation under the LEADER axis of Rural Development Programmes 2007-2013** (Vodič za provedbu mjere suradnje u okviru osi LEADER programa za ruralni razvoj 2007.-2013.) (Također sadrži metodološke elemente.). Dostupno na: http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/leader/leader/en/transnational-cooperation_en.html
- **Fokusna skupina 3 EMRR-a: „Implementation of the cooperation measure in LEADER“** (Provedba mjere suradnje u inicijative LEADER), Izvješće pododbora za LEADER od 20. svibnja 2010.: <http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/fms/pdf/BEE357F9-BDB7-6912-A6AE-581D81990191.pdf>
- **O metodološkim aspektima transnacionalne suradnje (TNS) pogledajte odjeljak LEADER TNC na internetskoj stranici EMRR-a („Practical information and tools on how to set-up and to implement Transnational cooperation projects“** (Praktične informacije i alati o tome kako uspostaviti i provesti projekte transnacionalne suradnje)): http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/leader/leader/en/transnational-cooperation_en.html
- **Konačno izvješće EMRR-a o trenutačnoj situaciji provedbe mjere iz programa ruralnog razvoja 421 u EU-27** (svibanj 2014.): http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/app_templates/enrd_assets/pdf/leader-gateway/Measure_421_State_of_play_FINAL_May_2014.pdf
- **Vodič za NRM, poglavlje III., odjeljak 3.6: Technical assistance for Transnational Cooperation (TNC) and inter-territorial cooperation** (Tehnička pomoć za transnacionalnu suradnju (TNS) i međuteritorijalnu suradnju) (2014): http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/app_templates/enrd_assets/pdf/guidebook/3.6.pdf

PRILOG 2. Odjeljak 8.4 Vodiča za CLLD

„8.4. Projekti suradnje

U okviru CCLD-a iz fondova se mogu financirati priprema i provedba aktivnosti suradnje lokalnih akcijskih grupa.

Uredbe o EPFRR-u i EFPR-u konkretno definiraju opseg i pravila suradnje za LAG-ove u okviru LEADER-a i FLAG-ove u okviru EFPR-a. Kao i u razdoblju 2007.-13. potpora će biti dostupna za provedbu međuteritorijalnih i transnacionalnih projekata. Osim toga, moguća je i dodjela pripreme tehničke potpore (npr. troškovi sastanaka među potencijalnim partnerima, analize itd.) ako LAG-ovi mogu dokazati da pripremaju provedbu projekta suradnje.

Radi jednostavnosti i dosljednosti, snažno se preporučuje korištenje istih pravila za EFRR i ESF.

Ruralni LAG-ovi i FLAG-ovi u ribarskim i priobalnim područjima sada izričito smiju surađivati ne samo s partnerima koji provode lokalne razvojne strategije u ruralnim ili ribarskim područjima, kao što je bio slučaj u razdoblju 2007.-2013., već i s lokalnim javno-privatnim partnerstvima u ostalim vrstama područja koja provode lokalnu razvojnu strategiju. Suradnja s lokalnim javno-privatnim partnerstvima koja se nalaze izvan granica EU-a također će biti moguća, iako EPFRR zabranjuje tu mogućnost partnerima koji se nalaze u ruralnim područjima, dok EFPR ne ograničava vrstu prihvatljivih područja.

Ta bi prilika mogla npr. potaknuti sinergiju između lokalnih skupina koje vode zasebne strategije, no smještene su (djelomično) na istom području (npr. urbano-ruralno ili ruralno-ribarsko ili urbano-ribarsko područje). Osim prednosti razmjene iskustava i uzajamnog učenja, LAG-ovi bi mogli imati koristi i od razvoja suradnje oko glavnih tema koje se uspješnije rješavaju na široj osnovi.

Iskustvo s LEADER-om i osi 4. EFR-a pokazuje da će u brojnim slučajevima sam LAG/FLAG biti korisnik projekata suradnje, jer su oni složeniji za izradu i upravljanje od lokalnih projekata.

Što se tiče upravljanja projektima suradnje, postoje dvije mogućnosti (na temelju iskustva inicijative LEADER):

8.4.1. Odabir projekata suradnje vrše LAG-ovi

U prvoj mogućnosti suradnja je integrirana u lokalne razvojne strategije i financiranje suradnje (koje obuhvaća pripremu potpore i projekte) dodjeljuje se istovremeno kad i lokalni proračun. Lokalne akcijske grupe odabiru projekte suradnje na isti način kao i lokalne projekte.

8.4.2. Odabir projekata suradnje vrše upravljačka tijela

Budući da su projekti suradnje zahtjevniji što se tiče izrade i upravljanja, neke države članice mogu prepustiti upravljačkom tijelu da odabere te projekte te dodatno organizira pozive za pripremu tehničku potporu za njih. To treba shvatiti kao iznimku od pristupu odozdo prema gore.

U tom slučaju, što se tiče EPFRR-a, upravljačka tijela moraju uspostaviti sustav kontinuiranih prijava. Odluke o dodjeli financijskih sredstava trebale bi se donijeti u roku od 4 mjeseca od datuma predaje projekta. Ako se odabir projekata organizira putem poziva, preporučuje se objavljivanje barem tri do četiri poziva godišnje kako bi se osigurao sličan ritam odobravanja svih upravljačkih tijela koja su uključena u projekt suradnje. U svakom slučaju, to treba biti dovoljno često kako se ne bi omela provedba projekata koji uključuju partnere s različitih programskih područja.

Da bi se olakšala provedba projekata koji uključuju odobrenje različitih nacionalnih ili regionalnih uprava, države članice/regije trebale bi donijeti odgovarajuće odredbe kako bi osigurale da razlike u postupcima odabira i rokovima neće obeshrabrili suradnju LAG-ova.

Što se tiče transnacionalne suradnje, u okviru EPFRR-a i EFPR-a predviđene su sljedeće obveze za države članice za pružanje potpore cjelokupnoj provedbi tih projekata:

Administrativni postupci moraju biti objavljeni, uključujući popis prihvatljivih troškova.

Država članica također mora redovito obavještavati Komisiju o odobrenju transnacionalnih projekata. Što se tiče EPFRR-a, Komisija će uspostaviti sustav razmjene informacija koji će uključenim tijelima omogućiti pregled postupka odobrenja projekta u raznim državama članicama.“

PRILOG 3. Obrazac za razmjenu informacija

OBRAZAC ZA RAZMJENU INFORMACIJA ZA TRANSNACIONALNE PROJEKTE SURADNJE	
1. Osnovne informacije o projektu	
1.1. Naziv projekta suradnje (uklj. akronim ako je relevantno) [na engleskom jeziku]*:	
1.2. Trajanje aktivnosti predviđenih projektom suradnje*: 1.2.1. Datum početka: 1.2.2. Datum završetka:	
1.3. Pripremna tehnička potpora [navodi se zasebno za svakog partnera]*: Je li projekt suradnje bio praćen pripremnom tehničkom potporom? Da ☐ Ne ☐	
1.4. Teme / ključne riječi projekta [padajući izbornik]*	
1.5. Ukupan trošak za trajanja projekta suradnje (u €)*: od čega EPFRR: drugi javni doprinos: privatni doprinos: Ako su prikupljena sredstva iz drugih izvora, navedite:	
1.6. Dodatne informacije (ili internetska stranica projekta) [navedite kratki opis projekta]:	
2. Informacije o partnerima u suradnji	
2.1. Podaci o LAG-u 1*:	
2.1.1. Službeni naziv LAG-a [padajući izbornik]: 2.1.1.1. Glavni partner: Da ☐ Ne ☐	
2.1.2. Kontaktna osoba LAG-a za suradnju 2.1.2.1. Ime: 2.1.2.2. Adresa kontakta: 2.1.2.3. Br. telefona: 2.1.2.4. E-pošta: 2.1.2.5. Jezici govora/razumijevanja:	
2.1.3. Datum odobrenja projekta:	
2.2. Podaci o LAG-u 2:	
2.2.1. Službeni naziv LAG-a [padajući izbornik]: 2.2.1.1. Glavni partner: Da ☐ Ne ☐	
2.2.2. Kontaktna osoba LAG-a za suradnju 2.2.2.1. Ime: 2.2.2.2. Adresa kontakta: 2.2.2.3. Br. telefona: 2.2.2.4. E-pošta: 2.2.2.5. Jezici govora/razumijevanja:	
2.2.3. Datum odobrenja projekta:	
2.3. Ostali podaci o partneru [u slučaju partnera koji nije LAG]:	
2.3.1. Službeni naziv partnera:	
2.3.2. Ime kontaktne osobe za suradnju	

<p>2.3.2.1. Ime:</p> <p>2.3.2.2. Adresa kontakta:</p> <p>2.3.2.3. Br. telefona:</p> <p>2.3.2.4. E-pošta:</p> <p>2.3.2.5. Jezici govora/razumijevanja:</p>
<p>3. Nadležno upravljačko tijelo 1 (podaci o kontaktnoj osobi):</p> <p>3.1 PRR [padajući izbornik]*:</p> <p>3.2 Ime:</p> <p>3.3 Adresa kontakta:</p> <p>3.4 Br. telefona:</p> <p>3.5 E-pošta:</p>
<p>4. Nadležno upravljačko tijelo 2 (podaci kontaktne osobe):</p> <p>4.1 PRR [padajući izbornik]*:</p> <p>4.2 Ime:</p> <p>4.3 Adresa kontakta:</p> <p>4.4 Br. telefona:</p> <p>4.5 E-pošta:</p>
<p>5. Status projekta*:</p> <p>5.1 U tijeku:</p> <p>5.2 Otkazan:</p> <p>5.3 Dovršen:</p>

* obvezno navesti

PRILOG 4. Okvirni primjer općeg predloška ugovora o suradnji za projekte transnacionalne suradnje u okviru inicijative LEADER

Članak 1.

Cilj projekta transnacionalne suradnje

- *Sadrži naziv organizacija koje potpisuju ugovor o suradnji i navodi o tome je li partner LAG ili skupina lokalnih javnih i privatnih partnera na ruralnom području koja provodi lokalnu razvojnu strategiju unutar ili izvan Unije ili skupina lokalnih javnih i privatnih partnera na području koje nije ruralno područje koja provodi lokalnu razvojnu strategiju te se navodi njihova zajednička posvećenost provedbi projekta „X” u okviru partnerstva sukladno s detaljnim rasporedom aktivnosti i raspodjelom proračuna (u prilogu ugovoru – sastavni dio ugovora),*

Članak 2.

Radni jezici

- *Sukladno dogovoru partnera u projektu suradnje (najčešće engleski ili neki drugi glavni jezik EU-a – FR, DE, ES itd.)*

Članak 3.

Opće odredbe koje se odnose na stupanje na snagu, trajanje, zatvaranje i mjesto provedbe

- *Odredba o stupanju ugovora na snagu (od datuma odobrenja projekta i datuma kada su o tome barem dva upravljačka tijela ili druga nacionalna/regionalna nadležna tijela odgovorna za odobrenje projekta TNS-a poslala obavijest) koja se odnosi na područja na kojima djeluju partneri u suradnji*
- *Najdulje trajanje/vremenski okvir ugovora, koji može započeti na planirane datume na koje su projektni partneri podnijeli svoje prijedloge projekta u pogledu projekta TNS-a relevantnim nacionalnim/regionalnim nadležnim tijelima i završiti kada relevantno nacionalno/regionalno nadležno tijelo odobri zahtjev za plaćanje povezan s projektom TNS-a*
- *Planirani nastavak aktivnosti suradnje nakon zatvaranja projekta (ako je primjenjivo i planirano)*
- *Lokacije/zemljopisna područja na kojima će se provoditi projektne aktivnosti, odnosno područja pojedinih lokalnih akcijskih grupa (partnera u suradnji) u skladu s rasporedom aktivnosti u Prilogu*

Članak 4.

Obveze i odgovornosti

- *Izjava o tome da partneri u suradnji provjeravaju i odobravaju informacije navedene u Prilogu u pogledu rasporeda projektnih aktivnosti i raspodjele proračuna*
- *Obveze i odgovornosti glavnog partnera/partnera koji provodi koordinaciju – naziv uključene organizacije (npr. financijska koordinacija, koordinacija zajedničkih radnji u okviru projekta, aktivnosti praćenja i daljnjeg praćenja, neprestana komunikacija i povezivanje s projektnim partnerima, izvješćivanje)*
- *Obveze i odgovornosti partnera u u suradnji (npr. uporaba rasporeda projektnih aktivnosti o kojemu je postignut zajednički dogovor i ciljeva u prijavama projekata pojedinih partnera podnesenih relevantnom LAG-u/upravljačkom tijelu na njihovim područjima, osiguranje financiranja za njihov udio u zajedničkim troškovima projekta i pojedinačnim/zajedničkim i lokalnim mjerama, izvješćivanje projektnih partnera i glavnog partnera/partnera koji provodi koordinaciju, izvješćivanje javnosti i drugih dionika o projektu i njegovim rezultatima, praćenje, dostavljanje relevantnih dokumenata potrebnih za odobrenje projekta)*
- *Ograničena odgovornost svakog partnera u suradnji u slučaju više sile*
- *Ograničena odgovornost projektnih partnera zbog odšteta i troškova koji proizlaze iz nesukladnosti bilo kojeg projektnog partnera*

Članak 5. Promjene u partnerstvu

- *Putem pisane izjave koju su odobrili i potpisali svi partneri u suradnji*
- *Trebaju biti opisana dva glavna scenarija: proširenje partnerstva – ako se pojavi novi partner u suradnji (ili više njih); ako partner u suradnji (ili više njih) napusti partnerstvo*
- *Izmjena proračuna – osobito u pogledu zajedničkih troškova i raspodjele tih troškova među partnerima – dio izmjene u slučaju proširenja partnerstva i ako bilo koji partner napusti partnerstvo*
- *Obveze svakog partnera u pogledu obavješćivanja relevantnih nadležnih tijela o promjeni*

Članak 6. Upravljanje projektom

- *Odbor za upravljanje projektom s članovima svakog LAG-a koji sudjeluje, kojim predsjedava glavni partner/partner zadužen za koordinaciju te njegove odgovornosti i zadaci*
- *Tajništvo odbora za upravljanje projektom iz redova glavnog partnera/partnera zaduženog za koordinaciju*
- *Najmanje „X” sastanaka tijekom trajanja projekta na temelju pisanog poziva glavnog partnera/partnera zaduženog za koordinaciju*

Članak 7. Rješavanje sporova, primjenjivo pravo

- *Prvi i poželjni način rješavanja sporova jest mirna nagodba.*
- *U slučaju neuspjeha u postizanju mirne nagodbe, primjenjivo zakonodavstvo jest zakonodavstvo države članice/regije glavnog partnera/partnera zaduženog za koordinaciju*
- *Za potrebe sudskog rješavanja sporova primjenjiva je engleska (francuska? njemačka? druga?) verzija teksta ovog ugovora i njegovih priloga*

Članak 8. Izmjene ugovora

- *Isključivo putem pisane izjave koju su odobrili i potpisali svi partneri u suradnji*
- *Nadležna tijela moraju biti pravodobno obaviještena o svim izmjenama ugovora*

Ovaj je ugovor sklopljen u < mjesto >

Datum

Potpisnici

1. *Naziv partnera*
2. *Šifra LAG-a na popisu LAG-ova (<http://ec.europa.eu/sfc/en/2014/support-ms/tnc>)*
3. *Registracijski broj*
4. *Ime predstavnika (kontakta za projekt). Jezik govora/razumijevanja*
5. *Ime službenog predstavnika (potpis)*
6. *Položaj*
7. *Mjesto (adresa, uključujući zemlju)*
8. *Telefon*
9. *E-pošta*

PRILOG: Opis projektnih aktivnosti

- 1.1. Opis općih i posebnih ciljeva projekta
- 1.2. Opis ciljnih skupina
- 1.3. Opis mjera (uključujući zajedničke mjere)
- 1.4. Raspored aktivnosti

Br.	Aktivnost		Ciljna skupina / lokacija	Odgovorni projektni partner(i)/projektni partner(i) sudionik(ci)	Raspored (trajanje)	Ključni ishod
	Zajednička mjera	Lokalna mjera				
1						
2						
...						

1.5. Raspodjela projektnog proračuna po aktivnosti

Br.	Aktivnost	Planirani najveći proračun	Odgovorni projektni partner(i)
1			
...			

1.6. Raspodjela projektnog proračuna po partneru u suradnji

Br.	Naziv partnera u suradnji	Planirani najveći proračun	Udio u zajedničkim troškovima (doprinos proračunu za zajedničke mjere) ¹⁴
1			
...			

1.7. Raspodjela projektnog proračuna po partneru u suradnji i izvor financiranja

Trošak projekta u eurima							
Br.	Partner	Ukupni trošak za čitavo trajanje projekta suradnje*	Od čega			Ako su prikupljena druga sredstva, molimo navesti*	
			EPFRR*	drugi javni doprinos*	privatni doprinos*	Naziv fonda	Doprinos fonda
1.							
...							

¹⁴ Čini dio planiranog najvećeg proračuna dodijeljenog partneru u suradnji. Napomena: razlika između planiranog najvećeg proračuna i udjela u zajedničkim troškovima jednaka je najvećem proračunu za lokalne mjere dostupnom pojedinom partneru u suradnji.